

Norsk institutt for kulturminneforskning
NIKU Tema 24

Fortidens minner i dagens landskap

Status for automatisk fredete kulturminner
i Skjåk kommune, Oppland 2007

Alma Thuestad

Norsk institutt for kulturminneforskning

NIKU ble etablert 1. september 1994 som del av Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning, NINA•NIKU. Fra 1. januar 2003 er instituttet en selvstendig stiftelse og del av det nyopprettede aksjeselskapet Miljøalliansen som består av seks forskningsinstitutter og representerer en betydelig spesial- og tverrfaglig kompetanse til beste for norsk og internasjonal miljøforskning.

NIKU skal være et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen anvendt kulturminneforskning. Vår oppdragsvirksomhet er rettet mot så vel kulturminneforvaltningen som andre relevante brukere i samfunnet, både offentlige og private. Instituttet utfører forskning og oppdrag innen følgende områder:

- Arkeologi i middelalderbyene
- Arkeologiske registreringer og overvåkinger
- Bygningsundersøkelser
- Fargeundersøkelser (bygninger)
- Humanosteologi
- Konservering og restaurering
- Landskap og kulturminner
- Landskapsanalyser og konsekvensutredninger for kulturminner i samband med naturinngrep og arealendringer
- Miljøovervåking
- Oppmålinger
- Registrering av kulturminner

De største oppdragsgiverne er, i tillegg til Miljøverndepartementet og Norges forskningsråd, Riksantikvaren, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og andre offentlige institusjoner og bedrifter (Statsbygg, Forsvaret ol.).

NIKU har sitt hovedkontor i Oslo og distriktskontorer i Bergen, Oslo (Gamlebyen), Tromsø, Trondheim og Tønsberg.

Publikasjoner

Som selvstendig stiftelse har vi valgt å avslutte tidligere serier og etablerer fra 2003 to nye serier som hver nummereres fra 1 og oppover.

- NIKU Rapport er den rapportering som overleveres oppdragsgiver etter fullført prosjekt. Serien kan ha begrenset opplag og distribusjon.
- NIKU Tema omfatter det vide spekter av kulturminnefaglige områder som instituttet arbeider med og henvender seg i hovedsak til forsknings- og fagmiljøer samt forvaltning.

Thuestad, Alma 2008: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skjåk kommune, Oppland 2007. – NIKU Tema 24: 1-20

Oslo, mars 2008

NIKU Tema 24
ISSN 1503-4909
ISBN 978-82-8101-055-0

Rettighetshaver ©: Stiftelsen Norsk institutt for kulturminneforskning, NIKU
Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

Redaksjon: Vigdis Andersen
Design og grafisk produksjon: Elisabeth Mølbach,
www.molbach.no

Opplag: 200
Trykk: Signatur AS, Oslo
Trykt på miljøpapir

Publikasjonen er også tilgjengelig som pdf-fil på www.niku.no.

Kontaktadresse:
NIKU
Storgata 2,
Postboks 736 Sentrum
N-0105 Oslo
Tlf.: 23 35 50 00
Faks: 23 35 50 01
Internett: www.niku.no

Prosjekt nr.: 1562454
Oppdragsgiver: Riksantikvaren
Tilgjengelighet: Åpen

Ansvarlig signatur:

Hilde Rigmor Amundsen

Sammendrag

Thuestad, Alma 2008: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skjåk kommune, Oppland 2007. – NIKU Tema 24.

Rapporten beskriver omfanget av tap av og skader påført 129 automatisk fredete kulturminner i Skjåk kommune i perioden 2002-2007. Kontrollregistreringen omfatter et utvalg av kulturminnene registrert i perioden 1982-83 i forbindelse med utarbeidelse av økonomisk kartverk for Skjåk, samt noen senere registreringer foretatt av Oppland fylkeskommune. Kulturminnenes tilstand, arealbruk i områdene kulturminnene ligger i og kartfestingens kvalitet er dokumentert. Dersom de kontrollerte kulturminnene er skadet eller fjernet er det også identifisert hvilke tiltak som har forårsaket dette. Registreringen er utført i henhold til Norsk Standard; "NS 9450".

Skjåk kommune ble kontrollregistrert for første gang i 2002 og for andre gang i 2007. De periodiske kontrollregistreringene gjør det mulig å se endringer i kulturminner, arealbruk og trusselbilde over en periode på henholdsvis 19 og 5 år. Resultatene fra 2007 viser at i løpet av perioden 2002-2007 er ingen kulturminner tapt, men 26 kulturminner er skadet. Til sammen 14 av kulturminnene som var påført skade var også skadet ved opprinnelig registrering og/eller ved kontroll i 2002.

I og med at ingen kulturminner ble fjernet i perioden 2002-2007 er gjennomsnittlig årlig tap 0 %. Den gjennomsnittlige skadefrekvensen per år var 4,03 %. Utviklingen for tap av kulturminner viser en positiv tendens sett i forhold til perioden 1983-2002 hvor det gjennomsnittlige tapet per år var 0,11 %. Skadefrekvensen har derimot vist en negativ utvikling sett i forhold til 1983-2002, hvor gjennomsnittlig skade per år var 0,88 %. Skogbruk var, både ved første og andre kontrollregistrering en viktig årsak til skade på kulturminner. Skogbruk, tilrettelegging og økende ferdsel i utmark er de viktigste skadeårsakene i Skjåk. Økningen i skadefrekvens er svært bekymringsfull ettersom kontrollregistreringene i 2002 og 2007 viser at allerede skadete kulturminner har en tendens til å skades mer og mer inntil de ødelegges helt.

Oppdraget er utført på bestilling av Riksantikvaren som ønsker en kartlegging av årsakene til at den registrerte kulturminnebestanden desimeres.

Emneord: kulturminne, fredet, rapportering, overvåking, registrering, desimering, kontroll, tap, skade, tilstand, Skjåk, Oppland

Abstract

Thuestad, Alma 2008: Prehistoric sites and monuments in present-day landscape. A report on the state of preservation of protected monuments in the municipality of Skjåk, Oppland County, year 2007. – NIKU Tema 24. In Norwegian.

The report describes the nature and extent of damage inflicted on 129 protected archaeological sites in Skjåk municipality, Oppland County, between 2002 and 2007. The surveyed sites are among those originally surveyed in 1982-83 in connection with the publication of the Norwegian Land Use Maps for Skjåk. The control surveys have investigated the state of the sites, current land use in the sites' surroundings, and the causes of damage to or destruction of sites.

An initial control survey in Skjåk was undertaken in 2002, and a second was undertaken in 2007. By combining the two sets of information, it has been possible to produce a comprehensive assessment of how the sites fared in the course of this period. The 2007 survey showed that in the five years since the initial control survey, no sites had been destroyed, but 26 had suffered some kind of damage. 14 of the damaged sites were previously damaged.

On average 0 % of the sites have been destroyed and 4.03 % damaged every year in the period between the first and second control surveys. Viewed against the results from the 2002 survey, which showed the average yearly rate of destruction to be 0.11 %, there has been a positive progress. However, the average yearly rate of damage has risen from 0.88 % to 4.03 % and this is clearly a negative trend. The increase in the yearly rate of damage to protected sites in Skjåk is worrying, as the surveys in 2002 and 2007 have clearly shown that already damaged sites often suffer further damage until they are completely destroyed. Forestry and increasing activity in outlying fields due to tourism and outdoor life have been, and will continue to be the main threats to protected sites in Skjåk.

The 2002 and 2007 surveys concerning the problem of monument attrition are a part of a nationwide investigation, initiated and funded by the Directorate for Cultural Heritage.

Key words: cultural heritage site, protected, reporting, monitoring, survey, control, loss, damage, condition, Skjåk, Oppland

Forord

Periodiske kontrollregistreringer av tap og skade er et ledd i Riksantikvarens overvåking av automatisk fredete kulturminner. Kontrollarbeidet i Skjåk kommune, Oppland ble utført i juni 2007 av Vigdis Andersen og Alma Thuestad. Prosjektleder for kontrollregistreringene gjennomført i 2007 var May-Liss Bøe Sollund.

Tromsø, mars 2008

Alma Thuestad

Innhold

Sammendrag	3
Abstract	3
Forord	4
1 Innledning	5
2 Bakgrunn	5
3 Hovedresultater	6
4 Presentasjon av området	7
4.1 Skjåk kommune, Oppland	7
4.2 Tidligere registreringer	7
5 Kvalitetsvurdering av tidligere registreringer	8
5.1 Kontroll av kartfestingen	8
6 Resultat av kontrollen	9
6.1 Tilstandsending i perioden 2002-2007	9
6.2 Areal og arealbruksending	10
6.3 Fornminner som er berørt av tiltak i perioden 2002-2007	10
6.4 Tiltak som har forårsaket skade eller fjerning av kulturminner i perioden 2002-2007	11
6.5 Utviklingen 1984-2002-2007	15
7 Tendenser i trusselbildet	16
8 Konklusjon	17
9 Kilder	17
Vedlegg	19

1 Innledning

Kulturminner i Norge har vært underlagt juridisk vern siden 13. juni 1905, da "Lov om Fredning og Bevaring af Fortidslevninger" ble vedtatt. Denne loven er senere endret og revidert, senest i 2003, i takt med samfunnsendringer og erkjennelsen av nye kulturminnetyper. Bakgrunnen for fredningsloven av 1905 var først og fremst å beskytte gjenstandsmaterialet i kulturminner mot ufaglig utgraving. Senere er kulturminner som landskapselement blitt viktigere. Dette fremgår av kulturminneloven av 1978 § 19, der det slås fast at departementet kan frede et område omkring et kulturminne så langt det er nødvendig for å bevare virkningen av kulturminnet i landskapet. Likevel har tiltak som utbygging og nydyrking gjennom tidene ført til at svært mange kulturminner er skadet eller fjernet. Dette har i stor grad også skjedd etter 1905.

2 Bakgrunn

Kontrollregistreringen er gjennomført av Norsk Institutt for Kulturminneforskning (NIKU) etter bestilling fra Riksantikvaren. Prosjektet "Kontrollregistrering av automatisk fredete kulturminner (fornminner)" ble igangsatt i 1997 med fokus på desimeringshastigheten for slike kulturminner. Fra 2001 har prosjektet vært en del av Riksantikvarens miljøovervåkingsvirksomhet. Formålet med overvåkingsprosjektet er å frembringe oversikt over utviklingen med hensyn til tap av og skade på kulturminner, samt å finne frem til årsakene for tap og skader. Overvåkingen gjennomføres i henhold til nasjonalt resultatmål 1 og 2:

- 1: "Det årlige tap av verneverdige kulturminner og kulturmiljøer som følge av fjerning, ødeleggelse eller forfall, skal minimeres. Innen 2020 skal tapet ikke overstige 0,5 % årlig".
- 2: "Fredete og fredningsverdige kulturminner og kulturmiljøer skal være sikret og ha ordinært vedlikeholdsnivå innen 2020" (St.meld.nr. 26 2006-2007).

Overvåkingsprogrammet omfatter 16 kommuner som kontrolleres hvert femte år. Første kontrollregistreringsomgang ble avsluttet i 2004, da alle de 16 utvalgte kommunene var kontrollert for første gang. Arbeidet med andre kontrollregistreringsrunde begynte i 2005.

Kontrollregistreringsrunde 2:

2005: Grong i Nord-Trøndelag, Skien i Telemark og Tromsø i Troms

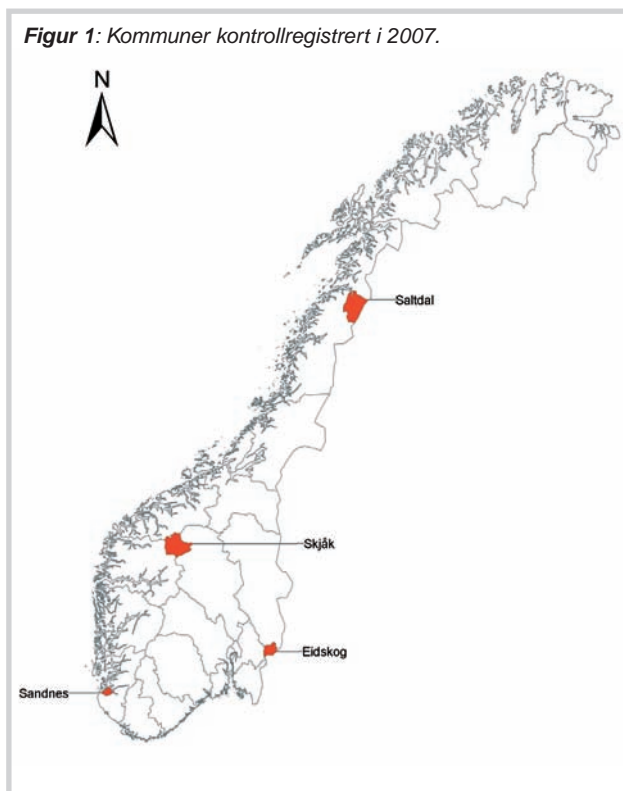
2006: Guovdageainnu/Kautokeino i Finnmark, Nord-Aurdal i Oppland og Fræna i Møre og Romsdal

Det er publisert rapporter for alle kontrollregistreringene (se kapittel 9).

3 Hovedresultater

Kontrollregistreringen i 2007 omfattet kommunene Eidskog i Hedmark, Saltdal i Nordland, Sandnes i Rogaland og Skjåk i Oppland. Resultatene for andre kontrollregistreringsrunde er som følger (Figur 1 og 2):

Eidskog, Hedmark	Kontroll av 117 fornminner, registrert i 1985, kontrollert i 2002
Saltdal i Nordland	Kontroll av 113 fornminner, registrert i 1984, kontrollert i 2002
Sandnes i Rogaland	Kontroll av 431 fornminner, registrert i 1990, kontrollert i 2002
Skjåk i Oppland	Kontroll av 129 fornminner, registrert i 1983, kontrollert i 2002

Figur 2. Gjennomsnittlig årlig tapte og fjernede fornminner i de fire kommunene som ble kontrollregistrert i 2007

Sum pr år tap og skade, gjennomsnitt			
	Periode		%
Eidskog	2002-2007		4,96
Saltdal	2002-2007		1,59
Sandnes	2002-2007		2,74
Skjåk	2002-2007		4,03

Tap pr år, gjennomsnitt			
	Periode	Antall	%
Eidskog	2002-2007	0,2	0,17
Saltdal	2002-2007	1	0,88
Sandnes	2002-2007	0,8	0,19
Skjåk	2002-2007	0	0

Skade pr år, gjennomsnitt			
	Periode	Antall	%
Eidskog	2002-2007	5,6	4,79
Saltdal	2002-2007	0,8	0,71
Sandnes	2002-2007	11	2,55
Skjåk	2002-2007	5,2	4,03

4 Presentasjon av området

4.1 Skjåk kommune, Oppland

Skjåk i Oppland fylke er en innlandskommune lengst vest i Guldbrandsdalen. Kommunen omfatter store fjellområder med flere fjelltopper over 2000 moh. og dalføret Ottadalen mellom fjellpartiene Breheimen og Reinheimen. Ottadalen er en bred og åpen dal med flere trange og bratte sidedaler. Jordbruk og skogbruk er, sammen med foredlings- og servicevirksomheter tilknyttet disse næringene, viktige næringsveier i Skjåk. 17,2 % av kommunens yrkesaktive befolkning arbeider innen primærnæringer, mens 25,2 % er sysselsatt i sekundærnæringer (Statistisk sentralbyrå per 2006). En av Norges viktigste ferdselsårer mellom øst og vest går gjennom Skjåk. Service næringer tilknyttet ferdsel og turisme (friluftsbasert

turisme) er i dag en viktig del av kommunens næringsliv. 56,9 % av de yrkesaktive er sysselsatt i tertiær- eller service næringer (Statistisk sentralbyrå). Kommunen har 2331 innbyggere (Statistisk sentralbyrå per 01.01.08). Bosetningsmønsteret er forholdsvis spredt. 24 % av befolkningen bor i tettbygde strøk.

4.2 Tidligere registreringer

Det er utført flere større registreringsprosjekt i Skjåk kommune. I forbindelse med vassdragsutbygginger i Jotunheimen/Breheimen foretok Øystein Mølmen tidlig på 1970-tallet registreringer etter kulturminner tilknyttet jakt og fangst (Mølmen 1975), og registreringer for økonomisk kartverk ble gjennomført i årene 1982 og 1983. I senere tid er det foretatt kulturminneregistreringer i regi av Oppland fylkeskommune, bl.a. i forbindelse med en ny

Figur 3: Hustuft (Id 41726) ved Heillstuguvatnet registrert av Øystein Mølmen i 1974. Foto: Mølmen 1976.

Figur 4: Hustuft (Id 41726) ved Heillstuguvatnet ved kontrollregistrering i 2007. Foto: Vigdis Andersen, NIKU 2007.

kraftledning gjennom kommunen (2000). I 2002 gjennomførte NIKU kontrollregistrering av 138 automatisk fredete kulturminner i kommunen (Binns 2003).

Kulturminnene i Skjåk vitner om kontinuerlig bosetning fra steinalder og opp i nyere tid. Det er registrert 94 lokaliteter med automatisk fredete kulturminner i Skjåk (Askeladden per mars 2008). En svært stor andel av disse lokalitetene er utmarksminner, fortrinnsvis tilknyttet jakt og fangst. 54 (57,4 %) av de 94 lokalitetene med automatisk fredete kulturminner er fangstanlegg med fangstgroper for elg eller rein. I senere år (2000 og 2004) er det registrert til sammen 17 kullfremstillingsanlegg som sammen med ett tidligere kjent jernvinneanlegg (Id 51571) vitner om produksjon av trekull og jern. Til sammen 13 lokaliteter omfatter bosetningsspor i form av boplasser fra yngre steinalder og hustufter (steinbuer) fra middelalder og nyere tid. Andre kulturminnetyper vitner om fast bosetting og gårdsdrift i jernalder (gravfunn), mens noen av kirkestedene og kirkegårdene som i dag ligger under flat mark kan gå tilbake til middelalder. Skjåk ligger i en regnskygge for nedbør og har derfor landets laveste gjennomsnittlige nedbør med 278 mm i året. Dette har fremtvinget sinnrike løsninger for kunstig vanning og de mange vanningskanalene ("teppinge") som leder vann ned fra fjellene er et karakteristisk trekk ved kulturminnebestanden i Skjåk. Vanningskanalene er fortrinnsvis fra nyere tid og er ikke automatisk fredet.

5 Kvalitetsvurdering av tidligere registreringer

5.1 Kontroll av kartfestingen

Under kontrollregistreringen ble alle enkeltminner målt inn som flater ved hjelp av en feltdatasamler og GPS. Det ble benyttet en *Qtec 9090 Windows Mobile 2003 Pocket PC Phone Second Edition*, samt en *Holux GR-236* Bluetooth GPS mottaker. Programvaren som er benyttet er *ESRI ArcPad 6.0.3 med ECW Plugin v.6.0*.

N50 vektordata over Saltdal kommune lastet ned fra ftp-serveren til Norge Digitalt er benyttet som bakgrunnsdata. Videre er filer med kartfestede kulturminner sjekket ut fra Askeladden (23.09.07) benyttet som grunnlagsdata for selve kontrollregistreringen. Riksantikvarens standard er fulgt ved at registrerings skjemaet utviklet av Riksantikvaren og Sør-Trøndelag fylkeskommune er benyttet til kontrollregistreringen.

Gjenfinning av lokalitetene ved hjelp av GPS var, med unntak av to lokaliteter som var feilavmerket, uproblematisk. I ett tilfelle var stedsbeskrivelsen direkte misvisende, men kartfestingen gjorde det mulig å gjenfinne lokaliteten. Omkring 1/3 av de kontrollerte kulturminnene lå utenfor lokalitetens avgrensning. Gjennomgående lå disse kulturminnene innenfor en omkrets av omkring 50 m av avmerket lokalitet. Lokalitetsavmerkingene er i disse tilfellene utvidet eller justert noe i forhold til opprinnelig avmerking.

Figur 5: Fangstgrop, Id 79967-4 som er en del av et anlegg med 22 fangstgroper. Anlegget ligger på en furumo ned mot Ostra- og Tundraelvene. Foto: Vigdis Andersen, NIKU 2007.

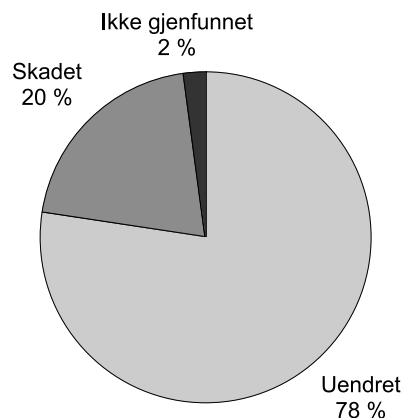
6 Resultat av kontrollen

6.1 Tilstandsending i perioden 2002-2007

Det ble kontrollert 129 automatisk fredete i Skjåk kommune. Kontrollregistreringen omfattet kulturminner hvis tilstand var uendret eller skadet ved kontroll i 2002. Videre ble alle lokaliteter hvor kulturminner ikke ble funnet i 2002 oppsøkt. Av de fire kulturminnene som ikke ble funnet i 2002, ble to gjenfunnet i 2007.

I løpet av de siste fem årene har 100 kulturminner ikke vært utsatt for fysiske endringer av betydning. I løpet av perioden 2002-2007 er ingen kulturminner i Skjåk tapt, men totalt 26 kulturminner har vært utsatt for tiltak som har medført skade på kulturminnet. Tre kulturminner ble ikke gjenfunnet (Figurene 6, 7 og 8).

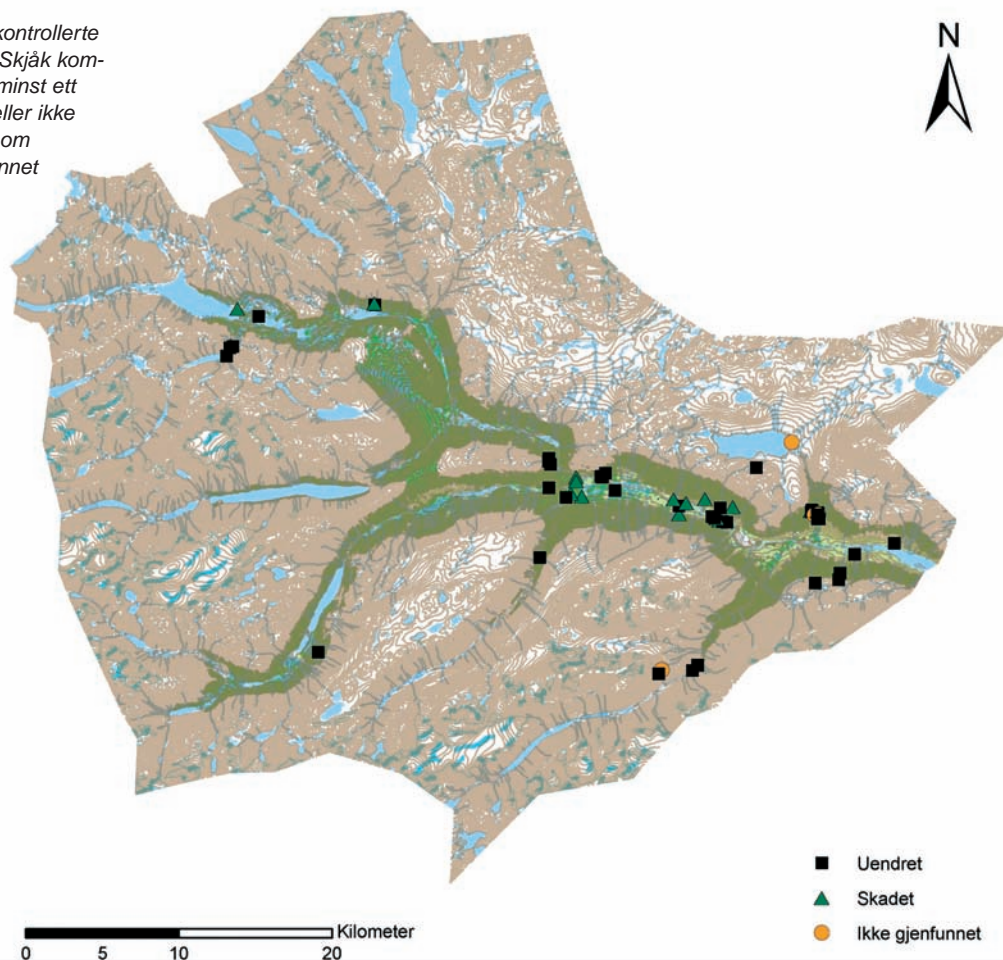
Figur 7: Tilstand for kulturminner kontrollert i 2007 sett i forhold til tilstanden i 2002.

Figur 6: Tilstand for de registrerte kulturminnene per 2007 sett i forhold til tilstanden i 2002.

Kommune	Samlet antall	Uendret	Skadet	Ikke gjenfunnet
Skjåk	129	100 (77,52 %)	26 (20,16 %)	3 (2,33 %)

Figur 8: Oversikt over kontrollerte kulturminnelokaliteter i Skjåk kommune. Lokaliteter hvor minst ett kulturminne er skadet eller ikke gjenfunnet er markert som skadet eller ikke gjenfunnet på dette kartet.

6.2 Areal og arealbruksendring

I perioden mellom 1983, da kulturminnene ble registrert, og første kontrollregistrering i 2002, endret arealbruken seg lite i områdene omkring de kontrollerte kulturminnene (Binns 2003). I perioden mellom første og andre kontrollregistrering har det vært noe endring i arealbruk. I Skjåk ligger en svært stor andel av kulturminnene i utmark. I 2007, som i 2002, lå mange kulturminner i skogsområder, men andelen kulturminner i produktiv skog har gått ned fra 55,8 % til 44,18 % (Figur 9). Ved registrering i 1983 og kontroll i 2002 lå et mindre antall kulturminner i innmark (beitemark, dyrket og tidligere dyrket mark), men i 2007 lå bare ett kulturminne i innmark. Arealbruksendringer i Skjåk de senere årene innebærer at en noe større andel av kulturminnene nå ligger i utmarksområder (Figur 9).

6.3 Kulturminner som er berørt av tiltak i perioden 2002-2007

Tapte kulturminner

Innen denne kategorien finnes bare kulturminner som er ulovlig fjernet. Med ulovlig fjernet menes alle inngrep som har ført til at automatisk fredete kulturminner er to-

talt fjernet uten at det er søkt om dispensasjon fra Kulturminneloven (jf. Kml. § 3 og § 8). Innenfor denne kategorien regnes bare de kulturminnene som er fullstendig fjernet, og der man ikke kan forvente at eventuelle rester ligger igjen. I Skjåk kommune er ingen kulturminner ulovlig fjernet etter 2002.

Skadete kulturminner

Skade innebærer tiltak som har medført skade på kulturminnet eller at det er utført inngrep i sikringssonen omkring kulturminnet. Totalt 26 kulturminner i Skjåk kommune ble påført skade i løpet av perioden 2002-2007 (Figur 6 og 7).

Tiltak i kulturminnet eller i sikringssonen

Ulovlig tiltak i kulturminnet omfatter alle typer inngrep som er egnet til å skade, flytte, forandre eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner (jf. Kml. § 3). Ulovlig tiltak i sikringssonen omfatter alle typer inngrep som er utført innenfor fem meter av kulturminnets synlige ytterkant (jf. Kml. § 3).

Fangstgroper for elg eller rein utgjør den klart største enkeltminnekategorien blant de kontrollerte kulturminnene. Med unntak av ett grophus (Id 12464-1) og en hustuft (Id

Figur 9: Arealbruk og endring i arealbruk i perioden 1984 – 2002 – 2007.

	Fjell/vidde/hei	Skog	Skog, produktiv	Dyrket	Brakkmark	Beitemark	Tun/hage/park	Infrastruktur	Strandsone
Arealbruk 1984	25 (18,1 %)	22 (15,9 %)	78 (56,5 %)	1 (0,72 %)	6 (4,3 %)	3 (2,2 %)	2 (1,4 %)		1 (0,72 %)
Arealbruk 2002	25 (18,1 %)	20 (14,5 %)	77 (55,8 %)	1 (0,72 %)	6 (4,3 %)	5 (3,6 %)	2 (1,4 %)	1 (0,72 %)	1 (0,72 %)
Arealbruk 2007	28 (21,70 %)	40 (31 %)	57 (44,18 %)			1 (0,77 %)	3 (2,32 %)		

Figur 10: Fangstgrop, Id 62202-1 som ligger helt i kanten av en skogsvei. Foto: Vigdis Andersen, NIKU 2007.

79935-2) er også alle skadete kulturminner fangstgroper (Vedlegg). For 14 av disse kulturminnene dreier det seg om ytterligere skade på kulturminner som også under opprinnelig registrering og/eller første kontrollregistrering var skadd (Binns 2003). Skader på kulturminner skyldes først og fremst skogbruk, friluftaktiviteter (stier) og naturskader (erosjon, rotvelt, revehi og gjengroing) eller en kombinasjon av disse skadeårsakene (Figur 11). Nytt ved kontroll i 2007 er erosjons- og slitaskader som følge av tilrettelegging. Dette har sammenheng med at Oppland fylkeskommune i årene 2001-2003 gjennomførte et prosjekt på skilting og tilrettelegging av kulturminner (Møyner 2004). Øvrige skadeårsaker er masseuttak og utrasing som følge av veibygging (Figur 10).

Ikke gjenfunnet

Tre kulturminner ble ikke gjenfunnet i 2007. Dette dreier seg om tre fangstgroper (Vedlegg). Feilavmerking (feil geometri) er helt klart grunnen til at to av disse kulturminnene, Id 52822-1 og 43063-1 ikke ble gjenfunnet. Den siste lokaliteten, Id 51486-1 ligger på høyfjellet og det avmerkede lokalitetsområdet var dekket av en stor snøskavl da kontrollregistreringen ble gjennomført.

6.4 Tiltak som har forårsaket skade eller fjerning av kulturminner i perioden 2002-2007

Ved kontrollen ble det lagt vekt på å finne årsakene til at kulturminner var fjernet eller skadet (Figur 11). Betegnelsene for skade- og tapsårsaker følger terminologien i "NS 9450 Automatisk fredete kulturminner. Registrering av tap og skade. Norsk Standard 1. utgave".

Skogbruksskade

Kategorien skogbruksskader omfatter skader som oppstår i forbindelse med skogsdrift som for eksempel nyplanning, markberedning, hogst, kjørespor/slitasje og skogsveier/adkomstveier. I Skjåk var fire kulturminner skadet som følge av skogbruksvirksomhet. Dette dreier seg fortrinnsvis om hogstavfall som fyller eller dekker fangstgropene (Figurene 12 og 13, neste side). Skogbruk var også en medvirkende skadeårsak for tre av kulturminnene hvor årsaken er sammensatt (Vedlegg).

Bygg- og anleggsvirksomhet, industri- og veiutbygging

Denne kategorien omfatter skader som oppstår i forbindelse med grøfter, vann- og avløpsledninger, tildekking (bl.a. i forbindelse med deponering av byggeavfall), innebygging, parkeringsplass, slitasje (kjørespor i forbindelse med maskinell virksomhet/snørydding), veianlegg, kraft-

Figur 11. Antall skadete kulturminner fordelt på skadeårsaker.

Kommune	Skogbruk	Bygg/anlegg, industri/vei	Materialuttak	Husbyggings- og friluftsskade	Tilrettelegging	Naturskade	Sammensatt
Skjåk	4	1	1	3	7	3	7

Figur 12. Fangstgrop, Id 52819-2 hvor kvist og hogstavfall er pent plassert i gropen. Foto: Vigdis Andersen, NIKU 2007.

Figur 13. Fangstgrop, Id 79967-1 som er dekket av hogstavfall. Foto: Vigdis Andersen, NIKU 2007.

ledningsstolper, kraftledninger under vann og adkomstveier (også midlertidige adkomstveier under byggeprosessen). I Skjåk var ett kulturminne, en fangstgrop, Id 62202-1 skadet som følge av en skogsvei anlagt kant i kant med fangstgropen (Figur 10). Fangstgropen var skadet av samme årsak i 2002, men skaden var forverret i 2007.

Husbygging og friluftsskade

Kategorien omfatter skader som følger av bl.a. nybygging eller utvidelser av boliger, campingplasser, hytteanlegg, hageanlegg, bryggeanlegg, garasjer, uthus, veiplaneringer (adkomstveier) og aktiviteter i forbindelse med friluftsliv.

Til sammen tre fangstgroper, Id 12513-2, 76646-1 og 81274-1, var skadet som følge av friluftsskader. Skadene bestod av slitasje og erosjon i og ved stier som går enten over fangstgropenes voller eller gjennom sikringssonen (Vedlegg).

Tilrettelegging

Kategorien omfatter slitasje- eller skjøtselskade i forbindelse med at kulturminner er tilrettelagt for publikum. I Skjåk er til sammen 7 kulturminner skadet som følge av tilrettelegging. Kulturminnene er tilrettelagt i forbindelse med et tilretteleggingsprosjekt i regi Oppland fylkeskommune (Møyner 2004). Skadene dreier seg i første rekke

Figur 14: En sti over vol-len til fangstgropen, Id 12513-2, har medført slitasje og erosjon. Foto: Vigdis Andersen, NIKU 2007.

Figur 15: En tursti går over vollen til fangstgrop, Id 76646-1. Foto: Vigdis Andersen, NIKU 2007.

om slitasje- og erosjonskader som følge av bortslitt vegetasjon og stidannelse. Det er to fangstanlegg, Id 30619 og 41753, som er tilrettelagt og det er varierende grad av slitasje på fangstgropene (Figur 16 og 17, neste side).

Naturskade

Naturskadekategorien omfatter skade som skyldes naturlige årsaker som for eksempel rotvelt, flom, erosjon eller bygging av dyrehi. I Skjåk var to fangstgroper skadet som følge av rotvelt, gjengroing og sti/elgråkk, mens ett grophus var skadet av erosjon (Figur 18 og 19) (Vedlegg).

Materialuttak

Materialuttak innebærer skade som skyldes at et kulturminne graves opp og/eller ut. Kategorien omfatter også utgravninger og andre graveskader som ikke skyldes gravemaskinarbeid. Ett kulturminne, Id 76636-1, er skadet som følge av at det er gravd en 2,5 x 2,5 m stor og 1 m dyp forsenkning i sikringssonen 4 m nord for fangstgropen. Skaden har ikke skjedd helt nylig.

Sammensatt

Denne kategorien omfatter skade hvor det er vanskelig å bestemme hvilke aktiviteter som har forårsaket skaden, eller hvor det er flere skadeårsaker. I Skjåk var 7 kultur-

Figur 16: Fangstgrop, Id 47153-6 som er en del av et tilrettelagt fangstanlegg på Uppnosi i Skjåk. Foto: Vigdis Andersen, NIKU 2007.

Figur 17: Fangstgrop, Id 47153-7 som er en del av et tilrettelagt fangstanlegg på Uppnosi i Skjåk. Foto: Vigdis Andersen, NIKU 2007.

Figur 18: Fangstgrop, Id 43064-1 som er skadet og i ferd med å skades ytterligere av en rotvelt. Foto: Vigdis Andersen, NIKU 2007.

Figur 19: Grophus, Id 12464-1 som både er overgrodd og utsatt for erosjon. Foto: Vigdis Andersen, NIKU 2007.

Figur 20: Fangstgrop, Id 76644-3 hvor det er kastet søppel (bl.a. gamle bildeler) i gropen, samt anlagt en skogsvei delvis over kulturminnet. Foto: Vigdis Andersen, NIKU 2007.

Figur 21: Gjennomsnitt for årlig tap av kulturminner fordelt på skadeårsak i løpet av fem år.

Kommune	Skogbruk	Bygg/anlegg, industri/vei	Materialuttak	Husbyggings- og friluftsskade	Tilrettelegging	Naturskade	Sammensatt
Skjåk	0,8 (0,62 %)	0,2 (0,15 %)	0,2 (0,15 %)	0,6 (0,46 %)	1,4 (1,08 %)	0,6 (0,46 %)	1,4 (1,08 %)

minner skadet av en kombinasjon av ulike skadeårsaker. Dette dreier seg om skader som følge av skogbruksvirksomhet, anlegging av skogsvei, stier, forsøpling, jengroing, erosjon og revehi (Figur 20) (Vedlegg).

Ved kontroll av kulturminner er det som regel vanskelig å dokumentere når de ulike tiltakene som har påført kulturminner skade, har funnet sted. Det er derfor ikke mulig å gi eksakte tall per år for hvor mange kulturminner som har vært berørt av tiltak. Tidsrommet mellom første og andre gangs kontrollregistrering er fem år. For at tallene skal ha utsagnsverdi og kunne brukes i forbindelse med overvåkingsprosjekter, har vi likevel laget et estimat som beregner gjennomsnittlige tall for årlige skader på kulturminnene i Skjåk (Figur 21).

I og med at det ikke er registrert tap av kulturminner i perioden 2002-2007 er gjennomsnittlige tall for årlig tap 0 (0 %).

6.5 Utviklingen 1984 – 2002 – 2007

Resultatene fra kontrollregistrering i 2002 viste at til sammen 26 kulturminner var berørt av tiltak utført i tidsrommet 1983-2002 (Binns 2003). Av disse var tre fjernet og 23 skadet. I tillegg var 12 kulturminner utsatt for naturskade i

form av jengroing. Fire kulturminner ble ikke gjenfunnet. Årlig gjennomsnitt for tapte og skadete kulturminner i perioden 1983-2002 var henholdsvis 0,1 % og 0,8 %. To fangstgrop var fjernet som følge av materialuttak (grus-tak) og en fangstgrop var fjernet i forbindelse med bygging av vann-/avløpsledninger til et hyttefelt (Figur 22). Skogbruk og husbyggings- og friluftsskade var de viktigste skadeårsakene i perioden 1983-2002 (Figur 23, neste side).

Ved undersøkelsene i 2007 ble 129 kulturminner oppsøkt. Undersøkelsen omfattet de samme kulturminnene som ble kontrollert i 2002, da kulturminner hvis tilstand var uendret eller skadet. I tidsrommet 2002-2007 er prosentvis antall årlig tapte og skadete kulturminner henholdsvis 0 % og 4 %. Til sammen 14 av de 26 kulturminnene som var påført skade i 2007 var også skadet ved opprinnelig registrering og/eller ved kontroll i 2002.

Figur 22: Prosentvis årlig tap av kulturminner innenfor de ulike tiltaksområdene.

Kommune	Periode	Bygg/anlegg	Materialuttak
Skjåk	1983-2002	0,05 (0,03 %)	0,11 (0,07 %)
	2002-2007	0 (0 %)	0 (0 %)

I og med at ingen kulturminner ble fjernet i perioden 2002-2007, viser gjennomsnittlig tap av kulturminner per år en positiv tendens sett i forhold til perioden 1983-2002 (Figur 22). Dette er en positiv utvikling i forhold til nasjonale resultatmål 1 og 2 (jf. kapittel 2). I perioden 2002-2007 har det imidlertid vært en økning i gjennomsnittlig årlig skade på kulturminner sett i forhold til tidsrommet omfattet av første kontrollregistreringsrunde. Økningen har vært fra 0,8 % til 4 % per år, noe som er en betydelig økning i skadefrekvens. Dette er negativt.

To av fire kulturminner som ikke ble funnet i 2002, ble gjenfunnet i 2007. De øvrige er feilavmerket. Det tredje kulturminnet som ikke ble gjenfunnet i 2007 ble ikke funnet grunnet værforhold. Totalt tre kulturminner ble ikke gjenfunnet ved kontroll i 2007 (Vedlegg).

I forbindelse med kontrollregistreringen i 2007 ble det registrert to hittil ukjente automatisk fredete kulturminner. Det ble registrert to fangstgroper i Kvalheimslie. Gropene ligger nært kjente fangstanlegg (Id 33036 og 43062) og er oppfattet å være en del av disse fangstsystemene. Kulturminnene er lagt til disse lokalitetene som nye enkeltminner i Askeladden. I Lundadalen ble det funnet en skraper og noe avlagsmateriale av kvarts i bunnen av en sterkt erodert skråning (Figur 24). Funnstedet legges inn i Askeladden som en egen lokalitet.

7 Tendenser i trusselbildet

I løpet av perioden 2002-2007 er ingen kulturminner i Skjåk fjernet, men det ble registrert en betydelig økning i antall skadete kulturminner sett i forhold til perioden 1983-2002. Til sammen 14 eller 53,8 % av de 26 kulturminnene som var påført skade i 2007 var også skadet ved opprinnelig registrering og/eller kontroll i 2002. Kontrollregistreringene gjennomført i 2002 og 2007 viser at det er en klar tendens at kulturminner som skades gjerne skades mer og mer inntil de til slutt blir helt ødelagt. Den registrerte økningen i skadefrekvens i Skjåk er derfor bekymringsverdig.

Det er fortrinnsvis kulturminner i kommunens dalstrøk, da fortrinnsvis i Ottadalen som er skadet (Figur 8). Langt de fleste kulturminnene i Skjåk ligger i utmarksområder, dvs. fjell- eller skogsområder. Arealbruken har i all hovedsak vært tilknyttet jakt, fangst og fiske, mens skogbruk har kommet til i nyere tid. Kulturminner i fjell- og skogsområdene er stort sett tilknyttet jakt og fangst, bl.a. finnes flere store system med fangstgroper for elg og rein. Det er gjort få inngrep i utmarksområdene. Unntaket er skogbruket som har vært og er en trussel for kulturminner. I Skjåk er den oftest registrerte skaden som følge av skogbruk, at fangstgroper er fylt eller dekket med hogstavfall. Dette visker ut kulturminnet og stimulerer gjengroing. Denne form for skade kan imidlertid rettes opp ved at kulturminnene ryddes for hogstavfall. Enkelte av fangstgropene som ved kontroll i 2002 ble registrert som skadet grunnet skogbruk, var ryddet i 2007.

Reiseliv (friluftsbasert turisme) og friluftsliv innebærer at utmarksområdene i dag brukes aktivt av mange, både tilreisende og fastboende i Skjåk. En betydelig andel av registrerte skader på kulturminner i 2007 skyldes tilrettelegging eller friluftaktiviteter (Figur 23). Reiselivet i området fokuserer i stor grad på naturopplevelse for å tiltrekke besøkende. Ferdsel og eventuelt økning i ferdsel i utmark tilknyttet turisme og friluftsliv vil være en trussel for kulturminnene i Skjåk.

Figur 23: Prosentvis årlig skade på kulturminner innenfor de ulike tiltaksområdene.

Kommune	Periode	Jordbruk	Skogbruk	Bygg/anlegg, industri/vei	Materialuttak	Husbygging- og friluftsskade	Tilrettelegging	Naturskade	Sammensatt
Skjåk	1983-2002	0,05 (0,03 %)	0,42 (0,3 %)	0,11 (0,07 %)		0,47 (0,34 %)		0,16 (0,11 %)	
	2002-2007		0,8 (0,62 %)	0,2 (0,15 %)	0,2 (0,15 %)	0,6 (0,46 %)	1,4 (1,08 %)	0,6 (0,46 %)	1,4 (1,08 %)

8 Konklusjon

129 automatisk fredete kulturminner ble kontrollregistrert i Skjåk kommune i 2007. De aller fleste av de kontrollerte kulturminnene er tilknyttet utmarksbruk. Både i dal- og fjellstrøk er de fleste kulturminnene tilknyttet jakt og fangst (fangstanlegg med fangstgroper for elg og rein). Ellers er det kontrollert flere tufter og steinbuer i fjellstrøkene.

Skjåk ble kontrollregistrert første gang i 2002. 22 av de kontrollerte kulturminnene var skadet allerede ved registrering i 1983. Ved kontroll i 2002 var til sammen 26 kulturminner berørt av tiltak utført i tidsrommet 1983-2002. Av disse var tre fjernet og 23 skadet. Ved annengangs kontrollregistrering i 2007 ble til sammen 26 kulturminner vurdert å være skadet. Dette representerer 10,85 % av det totale antall kulturminner oppsøkt i 2007.

I og med at ingen kulturminner ble fjernet mellom første og annengangs kontroll har det vært en positiv utvikling i forhold til nasjonale resultatmål 1 og 2 (jf. kapittel 2). Imidlertid har det vært en betydelig økning i skadefrekvensen. Skogbruk, tilrettelegging og økende ferdsel i utmark er de viktigste årsakene til skade på kulturminner i Skjåk. Økningen i skadefrekvens på kulturminner er svært bekymringsfull ettersom kontrollregistreringene i 2002 og 2007 viser at allerede skadete kulturminner har en tendens til å skades mer og mer inntil de ødelegges helt.

9 Kilder

- Barlindhaug, Stine & Inger Marie Holm-Olsen 2003: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Saltdal kommune, Nordland 2002. NIKU Tema 2.
- Binns, Kari Støren 1998: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Trondheim kommune, Sør-Trøndelag 1997. Trondheim, NINA•NIKU – NIKU Oppdragsmelding 064: 1-24.
- Binns, Kari Støren 2000: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Grong kommune, Nord-Trøndelag 1999. Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 096: 1-27.
- Binns, Kari Støren 2001: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Nord-Aurdal kommune, Oppland 2000. Oslo, NINA•NIKU - NIKU Publikasjoner 106: 1-27.
- Binns, Kari Støren 2003: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skjåk kommune, Oppland 2002. Oslo, NIKU Tema 4.
- Brantenberg, O. Terje og Johan A. Kalstad 1987: Reindrift, samiske samfunn og kultur på Saltfjellet. Vassdragsutbygging i Svartisen-Saltfjellområdet. Samisk etnografisk avdeling, Tromsø Museum.

Figur 24: Funnsted for skraper og avlagsmateriale av kvarts. Foto: Alma Thuestad, NIKU 2007.

- Binns, Kari Støren 2004: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Bømlo kommune, Hordaland 2003. Oslo, NIKU Tema 8.
- Fasteland, Arthur 1998: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Voss kommune, Hordaland i 1998. Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 078: 1-17.
- Haavaldsen, Per 2000: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Gjesdal kommune, Rogaland 1999. Oslo NINA•NIKU – NIKU Oppdragsmelding 097: 1-19.
- Haavaldsen, Per 2003: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Sandnes kommune, Rogaland 2002. Oslo, NIKU Tema 3.
- Holm-Olsen, Inger Marie 1998: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Tromsø kommune, Troms 1997. Trondheim, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 068.
- Holm-Olsen, Inger Marie 2004: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Sortland kommune, Nordland 2003. Oslo, NIKU Tema 11.
- Holm-Olsen, Inger Marie 2006: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Tromsø kommune, Troms 2005. Oslo, NIKU Tema 17.
- Hosar, Hans P: Skjåk bygdebok bind I. Skjåk kommune 1994-1995.
- Lov om Kulturminner av 9. Juni 1978.
- Myrvoll, Elin Rose 2001: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Guovdageainnu suohkan / Kautokeino kommune, Finnmark, 2000. Oslo, NINA•NIKU - NIKU Publikasjoner 105: 1-19.
- Mølmen, Øystein 1976: Viltbiologiske undersøkelser i Jotunheimen/Breheimen. Felt 2. Fangst og jakt på villrein.
- Møyner, Kari 2004: Skilting og tilrettelegging av kulturminner i Oppland. Prosjekt 2001-2003. Kulturhistorisk rapport 2004-1. Oppland fylkeskommune, Kulturvern
- Norsk Standard: Automatisk fredete kulturminner – Registrering av tap og skade. NS 9450, 1. utgave oktober 2003. Oppland fylkeskommune: Registrering av kraftlinjetrase for Øvre Otta kraftutbygging.
- Sollund, May-Liss Bøe 1997: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Nord-Aurdal kommune, Oppland 1997. Trondheim, NINA•NIKU -NIKU Oppdragsmelding 042: 1-30.
- Sollund, May-Liss Bøe 2001: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Nord-Aurdal kommune, Oppland 2000. Oslo, NINA•NIKU – NIKU Publikasjoner 107: 1-15.
- Sollund, May-Liss Bøe 2004: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Horten kommune, Vestfold 2003. Oslo, NIKU Tema 9.
- Sollund, May-Liss Bøe 2004: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Lillesand kommune, Aust-Agder 2003. Oslo, NIKU Tema 10.
- Sollund, May-Liss Bøe 2005: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Sarpsborg kommune, Østfold 2004. Oslo, NIKU Tema 13.
- Sollund, May-Liss Bøe 2006: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skien kommune, Telemark 2005. Oslo, NIKU Tema 15.
- Sollund, May-Liss Bøe 2006: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Grong kommune, Nord-Trøndelag 2005. Oslo, NIKU Tema 16.
- Sollund, May-Liss Bøe 2007: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Fræna kommune, Møre og Romsdal 2006. Oslo, NIKU Tema 19.
- Sollund, May-Liss Bøe 2007: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Nord-Aurdal kommune, Oppland 2006. Oslo, NIKU Tema 20.
- St.meld.nr.26 (2006-2007) Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand.
- Det kongelige miljøverndepartement. St.meld.nr.16 (2004-2005) Leve med kulturminner.
- Det kongelige miljøverndepartement.
<http://askeladden.ra.no/sok/>
- Statistisk sentralbyrå: <http://www.ssb.no/kommuner/regioner/left-01.html>
- <http://www.skjaak.kommune.no/>

Vedlegg

Skjåk kommune 2007

Kulturminner som er tapt, skadet eller ikke gjenfunnet etter første kontrollregistrering i 2002

Id	Kategori	Tilstand	Endringsårsak	Merknad
12464-1	Grophus	Skadet	Naturskade	Skadet i 2002 - Erosjon og tilgroing. 2007: Ytterligere erodert
12513-2	Fangstgrop	Skadet	Husbyggings- og friluftsskader	Skadet i 2002 - Sandutak i voll. 2007: Sti over voll
30619-1	Fangstgrop	Skadet	Tilrettelegging	Sti over voll
30619-2	Fangstgrop	Skadet	Tilrettelegging	Sti over voll
31870-4	Fangstgrop	Skadet	Sammensatt	Skadet ved registrering - søppel. 2007. Sti over voll og i noen grad tildekket av hogstavfall
32175-1	Fangstgrop	Skadet	Sammensatt	Ytterligere utrast og erodert
41753-1	Fangstgrop	Skadet	Tilrettelegging	Skadet i 2002 - Stein i gropen (borte i 2007). 2007: Sti og bygd en varde i sikringssonen
41753-3	Fangstgrop	Skadet	Tilrettelegging	Skadet i 2002 - Naturskade (elgråkk). 2007: Sti over voll (forverring av tidligere skade)
41753-4	Fangstgrop	Skadet	Tilrettelegging	Sti over voll
41753-6	Fangstgrop	Skadet	Tilrettelegging	Sti over voll
41753-7	Fangstgrop	Skadet	Tilrettelegging	Sti over voll
41894-3	Fangstgrop	Skadet	Skogbruk	Tildekket av hogstavfall
41894-4	Fangstgrop	Skadet	Skogbruk	En tømmerstabel er plassert i sikringsone og gropen er delvis dekket av hogstavfall
43064-1	Fangstgrop	Skadet	Naturskade	Rotvelt
52819-2	Fangstgrop	Skadet	Skogbruk	Tildekket av hogstavfall
62202-1	Fangstgrop	Skadet	Bygg/anlegg, industri/vei	Skadet i 2002 - Utrast grunnet vei. 2007: Ytterligere utrast og delvis tildekket av hogstavfall
70400-1	Fangstgrop	Skadet	Naturskade	Fangstgropen er noe tilgrodd og det går en sti/elgråkk over voll
76644-3	Fangstgrop	Skadet	Sammensatt	Skadet i 2002 - Søppel. 2007: Anlagt en vei/skogsvei delvis over gropen, fremdels fylt med søppel
79935-2	Tuft	Skadet	Sammensatt	Tuften er gjengrodd (lite synlig) og det går en sti gjennom
79967-1	Fangstgrop	Skadet	Skogbruk	Delvis tildekket av hogstavfall
79967-2	Fangstgrop	Skadet	Sammensatt	Skogbruk (delvis tildekket av hogstavfall) og naturskade (revehi i gropen)
79967-21	Fangstgrop	Skadet	Sammensatt	Skadet i 2002 - Skogbruk (tildekket). 2007: Sti over voll og i noen grad tildekket av hogstavfall
76636-1	Fangstgrop	Skadet	Materialuttak	Masseuttak
70405-1	Fangstgrop	Skadet	Sammensatt	Sti over voll og søppel i gropen
76646-1	Fangstgrop	Skadet	Husbyggings- og friluftsskader	Sti gjennom sikringsone og søppel i gropen
81274-1	Fangstgrop	Skadet	Husbyggings- og friluftsskader	Sti gjennom sikringsone og det er kastet stein i gropen
43063-1	Fangstgrop	Ikke gjenfunnet	Feilavmerket (feil geometri)	
51486-1	Fangstgrop	Ikke gjenfunnet	Lokaliteten dekket av en snøskavl	
52822-1	Fangstgrop	Ikke gjenfunnet	Feilavmerket (feil geometri)	

NIKU publikasjonsliste / Publications

pr. 14. mars 2008

Fra 2003 avslutter NIKU tidligere serier og etablerer to nye, NIKU Rapport og NIKU Tema. F.o.m. 2001 er samtlige utgivelser tilgjengelig på www.niku.no som pdf-filer.

Kontaktadresse / Publications can be bought from:

NIKU, Postboks 736 Sentrum, N-0105 Oslo
Tlf./Tel.: (+47) 23 35 50 00. Faks/Fax: (+47) 23 35 50 01
E-mail: kirsti.e.sundet@niku.no

NIKU Rapport

- 1 Bergstadens Ziir; Røros kirke. Tilstand og tiltak. *Brønne, J.* 2003. 97 s.
- 2 «Intet forandrer seg så ofte som fortiden». Om krusifiksene i Ringeby stavkirke. *Stein, M., Bronken, I. A., Nyhlén, T., Strandskogen, K. og E. S. Tveit.* 2003. 114 s.
- 3 Den bemalte og fargylte kalvariegruppen fra 1100-tallet i Urnes stavkirke. Konservering 2001-2003. *Frøysaker, T.* 2003. 89 s.
- 4 Samiske Kirkegårder. Registrering av automatisk freda samiske kirkegårder i Nord Troms og Finnmark. *Svestad A. og S. Barlindhaug.* 2003. 15 s.
- 5 Alterskapet i Grip stavkirke. Et 1700-talls alterskap fra middelalderen. Konservering 2001-2003. *Olstad, T.M.* 2003. 59 s.
- 6 Hamar Cathedral ruin. Archaeological investigations 1996-1998. *S. Reed,* 2004. 244s.
- 7 Samiske urgraver. Statusrapport med forslag til miljøovervåkingsprogram. *E. R. Myrvoll,* 2005. 135s.
- 8 Lysekroner frå Nøstetangen glasverk. Dokumentasjon, sikring og konservering. *A. Bjørke,* 2006. 54s.
- 9 Evaluering av digitale dokumentasjonssystemer for arkeologiske utgravninger. *Molaug, P. B., Petersén, A., Risan, T.,* 2006. 19 s.
- 10 Kulturminneforvaltningens og planarbeidets historie på Røros. "Kultur-arv og verdiskaping. Økonomiske virkninger av kulturarven på Røros". Arbeidspakke 1. *Andersen, S. og Brønne, J.* 2006. 89. s.
- 11 Ikonene i St. Georgs kapell, Neiden, Sør-Varanger kommune. Kontekst, motiver, teknikk og restaurering. *Norsted, T.,* 2006. 71 s.
- 12 Landskap og historie-GIS. Historisk landskapsanalyse i Vestre Slidre, Oppland. *Guttormsen, T. S.,* 2007. 43 s.
- 13 Konservering av Peter Reimers' altermalier i Valle kirke, Lindesnes kommune i Vest-Agder. *Ford, T.-O. og Frøysaker T.* 30 s.
- 14 Samiske kirkegårder. Registrering av automatisk freda samiske kirkegårder i Finnmark, Troms og Nordland. *E. R. Myrvoll.* 2007. 36 s.
- 15 Kulturarv som kapital. En analyse av kulturarvskapitalens diversitet på Røros som et grunnlag for tenkning om verdiskaping. Delprosjekt 5 i forskerprosjektet "Verdiskaping Røros". *T. S. Guttormsen, & K. Fageraas.* 2007. 105 s + vedlegg.
- 16 Konservering av kirkeskip. Bønsnes kirke, Hole kommune i Buskerud. *Smith, H.* 2007. 23 s.
- 17 Kulturhistoriske registreringer. Porsangermoen –Hålkavári skytefelt. *Barlindhaug, S., Risan, T. og A.E. Thuestad.* 2007. 127 s.
- 18 Flybåren laserskanning og registrering av kulturminner i skog. Fase 2. *Risbøl, Ole, Gjertsen, Arnt Kristian, og Kjetil Skare.* 2007. 33 s. (Finnes kun som PDF-fil på nettet. Utskrift kan bestilles hos NIKU.)
- 19 Kulturminneverdier i by mellom bevaring og byutvikling. Et kunnskapsgrunnlag. *Omland, Atle, Berg, Sveinung Krokann, Mehren, Anette og Eldal, Jens Christian.* 2007. 59 s. (Finnes kun som PDF-fil på nettet. Utskrift kan bestilles hos NIKU.)
- 20 Lokala röster och lokala värden. En studie av Ålgårds kyrkas betydelse för icke-kyrkogångare. *Grahn, Wera.* 2007. 43 s.

NIKU Tema

- 1 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Eidskog kommune, Hedmark 2002. *Sollund, M.-L.* 2003. 20 s.
- 2 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Saltdal kommune, Nordland 2002. *Barlindhaug, S. og Holm-Olsen, I.M.* 2003. 22 s.
- 3 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Sandnes kommune, Rogaland 2002. *Haavaldsen, P.* 2003. 16 s.
- 4 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skjåk kommune, Oppland 2002. *Binns, K.S.* 2003. 22 s.
- 5 NIKU strategiske instituttprogram 2001-2006. Verneideologi. NIKU-seminar 4. februar og 25. april 2002. *Seip, E. (red.)* 2003. 77 s.
- 6 Bevaring av samlingene ved fem statlege museer. Undersøkingar utført for Riksrevisjonen *Bjørke, A.* 2003. 95 s.
- 7 På vandring i fortiden. Mennesker og landskap i Gråfjell gjennom 10 000 år. *Amundsen, H. R., Risbøl, O. & K. Skare (red.)* 2003. 112 s.
- 8 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Bømlo kommune, Hordaland, 2003. *Binns, K.S.* 2004. 20 s.
- 9 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Horten kommune, Vestfold 2003. *Sollund, M.-L.* 2004. 17 s.
- 10 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Lillesand kommune, Austagder 2003. *Sollund, M.-L.* 2004. 20 s.
- 11 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Sortland kommune, Nordland, 2003. *Holm-Olsen, I.M.,* 2004. 17 s.
- 12 Landskap under press – Urbanisering og kulturminnevern. En studie med eksempler fra Nannestad og Stavanger. *Swensen, G., Jerpåsen, G., Skogheim, R., Saglie, I.-L. og T.S. Guttormsen.* 2004. 95 s.
- 13 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Sarpsborg kommune, Østfold 2004. *Sollund, M.-L.* 2005. 28 s.
- 14 Strategisk instituttprogram 2001-2005: Landskapet som kulturminne. Fra vernesone til risikosone. Studier av middelalderbyene Bergen og Tønsbergs randsoner. *S. W. Nordeide (red.)* 2005. 75 s.
- 15 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skien kommune, Telemark, 2005. *Sollund, M.-L.* 2006. 24 s.
- 16 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Grong kommune, Nord-Trøndelag, 2005. *Sollund, M.-L.* 2006. 26 s.
- 17 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Tromsø kommune, Troms, 2005. *Holm-Olsen, I.M.* 2006. 22 s.
- 18 Kultur – minner og miljøer. Strategiske instituttprogrammer 2001-2005. *Red. Egenberg I.M., Skar B. og Swensen, G.* 2006. 354 s.
- 19 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Fræna kommune, Møre og Romsdal, 2006. *Sollund, M.-L.* 2007. 19 s.
- 20 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Nord-Aurdal kommune, Oppland 2006. *Sollund, M.-L. B.* 2007. 21 s.
- 21 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Eidskog kommune, Hedmark 2007. *Sollund, M.-L. B.* 2008. 20 s.
- 22 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Sandnes kommune, Rogaland 2007. *Sollund, M.-L. B.* 2008. 20 s.
- 23 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Saltdal kommune, Nordland 2007. *Thuestad, A.* 2008. 20 s.

Annet

Kulturminner – en ressurs i tiden (Jubileumbok – NIKU 10 år). *Red. Paludan-Müller, C. og Gundhus, G.* 2005. 184 s.